
Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій
Кафедра журналістики та філології

Ministry of Education of Ukraine
Sumy State University
Faculty of Foreign Philology
and Social Communications
Department of Journalism and Philology

XII

ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ

ДВАНАДЦЯТА МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

JOURNALISM EDUCATION IN UKRINE: WORLD-PROFESSIONAL STANDARDS

THE XIIth INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE

Суми, 8–9 червня 2016
Sumy, 8–9 June 2016

osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/.

2. Медиа- и информационная грамотность в обществах знания / сост. Кузьмин Е. И., Паршакова А. В. – М. : МЦБС, 2013. – 384 с.

3. Найдьонова Л. Оновлення Концепції медіаосвіти: навіщо було потрібне і які зміни внесені [Електронний ресурс] / Любов Найдьонова // MediaSapiens. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/onovlennya_kontseptsii_mediaosviti_navishcho_bulo_potribne_i_yaki_zmini_vneseni/.

4. Media and information literacy: policy and strategy guidelines / [A. Grizzle, P. Moore, M. Dezuanni та ін.]. – Paris : UNESCO, 2013. – 196 с.

РОЛЬ НІМЕЦЬКОЇ ГАЗЕТИ «DIE WELT» У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ УКРАЇНИ

Олена Ткаченко,

докт. філол. наук, проф. СумДУ

Вікторія Бардак,

студентка 2 курсу СумДУ, МДм-41

Розглядаються особливості формування іміджу України посередництвом німецької газети Die Welt. Показано, як завдяки моніторингу матеріалів конкретного видання можна визначити ставлення будь-якої країни до економічних, політичних та соціальних процесів в державі. Доводиться, що засоби масової інформації є важливим фактором формування образу України в свідомості світової спільноти.

Ключові слова: засоби масової інформації, імідж, бренд, контент, Die Welt, Німеччина.

THE ROLE OF GERMAN NEWSPAPER «DIE WELT» IN THE SHAPING THE IMAGE OF UKRAINE

Elena Tkachenko,

Professor, Doctor of Philology Sumy State University

Victoriia Bardak,

2nd year student. MDm-41;

The article considers feature forming the image of Ukraine mediation of the German newspaper Die Welt. It is shown as you can determine the ratio of any country to economic, political and social processes in the country by monitoring the articles of specific media. We prove that the media is a critical factor in shaping the image of Ukraine in the world community consciousness.

Keywords: media, image, brand name, content, Die Welt, German.

Становлення України на шлях незалежності, початок процесу демократизації суспільства та необхідність закріпитись та з позитивного боку проявити себе на міжнародній арені зумовлюють необхідність сформуванню в свідомості соціуму певний імідж держави чи окремих сфер її функціонування. В міжнародному контексті він виступає ресурсом у проведенні ефективної зовнішньої політики у сучасному взаємозалежному глобалізованому світі.

Чи не найефективнішим методом створення іміджу країни є передача та оприлюднення інформації про неї за допомогою ЗМІ. Вони вважаються дієвим каналом максимального впливу та трансформування суспільної свідомості відповідно до цілей, які переслідує комунікант.

Актуальність обраної теми визначається необхідністю прослідкувати за створенням образу нашої держави не в глобальному інформаційному просторі, аналізуючи та синтезуючи інформацію з різних ЗМІ, а на прикладі конкретного видання, здійснивши глибокий моніторинг поданих в ньому фактів. Водночас ця проблема залишається малодослідженою.

Вивченням процесу формування іміджу держави займалися такі науковці, як І. Гаврилюк, Г. Личова, О. Семченко, О. Ткаченко, А. Штельмашенко та інші.

Мета дослідження – визначити, як наша країна презентована на сторінках німецької газети «Die Welt», які події найбільше цікавлять журналістів ФРН.

Об'єкт дослідження – контент інтернет-версії німецької газети «Die Welt» / *Предмет* дослідження – тематична спрямованість, жанрова специфіка та тональність публікацій, які торкаються українських питань на сторінках німецьких видань. *Методи* дослідження – контент-аналіз, аналіз та синтез.

Загалом імідж – це «сукупність соціальних оцінок і вражень, викликаних вчинками і висловами, характером і діями, якостями і вадами, а також способами життя і діяльності, їх результатами та іншими характеристиками окремих людей, колективів, соціальних груп, націй, народів» [4; с.2]. Поняття ж «імідж держави» пропонується розуміти як сукупність реальних і штучно створених характеристик системи державних інститутів, політичних, правових, економічної систем, інформація про які направляється в інформаційно-комунікаційний простір з метою впливу на суспільну свідомість усередині держави й за її межами [3; с. 76]. Ми розглядаємо цей термін як ідентичний до поняття «бренд країни». Його варто розуміти як ключову компетенцію, що визначає місце держави в формуванні глобальної соціально-економічної системи і цивілізаційному розвитку [1; с. 24].

Національний бренд передбачає сприйняття країни за такими показниками, як, ефективність державного управління, багатство культурної та історичної спадщини, інвестиційна перспективність країни, якість експортованих товарів, туризм (туристичний потенціал), населення країни (людський капітал), а також привабливість країни як місця проживання [5; с. 349-350].

Реалізації іміджевої програми передбачає різнопланову діяльність. Як слушно зазначає Є. Торопова, «необхідно систематично працювати з громадськістю, а також із п'ятьма категоріями людей, які безпосередньо задіяні в міжнародних контактах, – потенційними іміджевими каналами: це дипломати і співробітники різних організацій, які постійно перебувають у країні-адресаті іміджевого впливу; фахівці в галузі створення іміджу, журналісти та інші професіонали сфери комунікацій, які знають реальні країни-адресата; учені-дослідники країни-адресата; представники діаспори, які постійно мешкають у країні-адресаті. Останніх, зокрема, можна залучати до видання журналів про країну, ведення вебсайтів, присвячених вузьким галузям взаємодії, іноземними мовами» [4; 2-3].

«Die Wel» – загальнонаціональна щоденна газета видавництва Axel Springer SE. Головний редактор – Жан-Ерік Петерс. Газета була заснована державами-переможницями у Другій світовій війні в британській зоні окупації в Гамбурзі. Перший номер побачив світ 2 квітня 1946 року. У 1953 році видання перейшло у володіння Axel Springer. Вважається, що «Die Welt» – газета консервативного спрямування. З точки зору економічної політики її позицію характеризують як «винятково ліберальну». Інтернет-сторінка видання почала функціонувати в 1995 році. З травня того ж року читачам доступний безкоштовний електронний архів газети [2].

У ході дослідження за вказаний період ми зафіксували на сторінках «Die Welt» 61 публікацію, яка висвітлює події, що стосуються політичного, економічного та соціального життя України.

Якщо говорити про розподіл інформації за рубриками, то варто відзначити певні тенденції. Вони відображені на рис. 1.

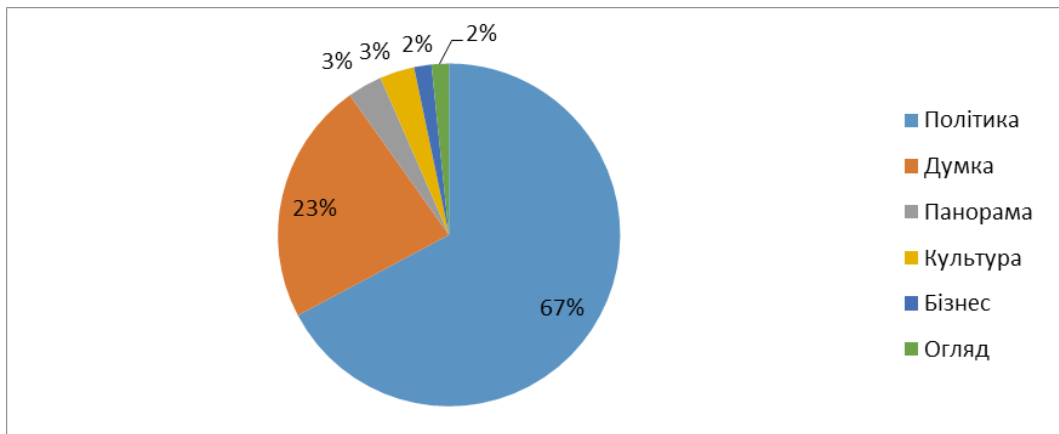

Рис. 1. Розподіл матеріалів, що стосуються України за рубриками (Di Welt)

Як бачимо, політичне життя нашої країни в німецькій газеті виходить на перший план, оскільки, як ми вважаємо, воно тісно переплітається з політичними у Німеччині.

Варто звернути увагу й на жанрову палітру інформаційних матеріалів газети «Die Welt». Їх розподіл відображений на рис. 2.

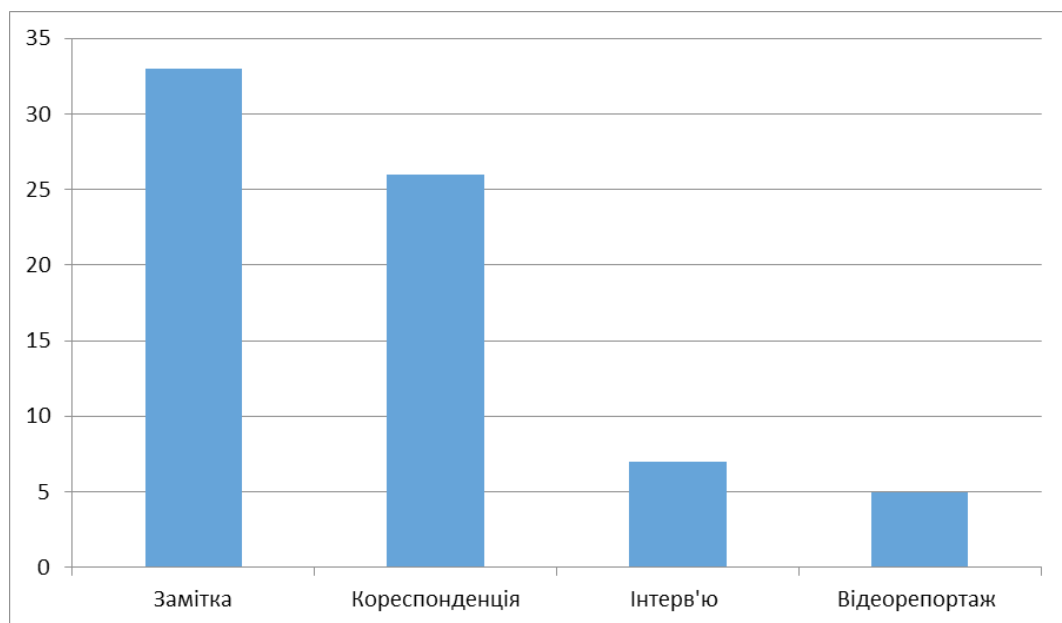

Рис. 2 Жанрова специфіка матеріалів, що стосуються подій в Україні (Die Welt)

Для визначення механізмів формування образу України посередництвом газети «Die Welt» найголовнішою, на наш погляд, є тематична спрямованість журналістських публікацій. Найактуальнішими темами контенту зазначеної газети виявились такі:

Сепаратизм. Наприклад, матеріал «Як сепаратисти в Україні катують заручників» [Gnauck G. Wie Separatisten in der Ukraine Geiseln foltern [Електронний ресурс] / Gerhard Gnauck // Die Welt. – 20. 03. 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/politik/ausland/article153488558/Wie-Separatisten-in-der-Ukraine-Geiseln-foltern.html>] розповідає історію журналістики Марії Варфаламєєвої, яка тривалий час перебувала в полоні. Жінка, будучи вже звільненою, повідала про умови, в яких сепаратисти утримують людей, а також про їхнє ставлення до полонених. У роботі відкрито говориться про технології катування, знущання, пониження, допити, що застосовуються до заручників.

Суд над українською льотчицею Надією Савченко. Зокрема, в роботі «Росія – країна самовдоволеного диктатора» [Smirnova J. Russland – ein Land mit einem selbstgerechten Diktator [Електронний ресурс] / Julia Smirnova // Die Welt. – 9. 03. 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/politik/ausland/article153078508/Russland-ein-Land-mit-einem-selbstgerechten-Diktator.html>] розповідається про перебіг чергового дня суду над ув'язненою. Максимально точно передані розмови учасників та безпосередньо поведінка Савченко. Автор пише про можливий результат судового процесу (22 роки позбавлення волі для Надії) і протест льотчиці проти можливого незаконного її утримання за ґратами.

Утиски кримських татар, які залишилися проживати на території анексованого Криму. Для аналізу обрана публікація «Україна обрала представницю кримських татар для виступу в Стокгольмі» [Ukraine tritt mit Krimtatarin in Stockholm an [Електронний ресурс] // Die Welt. – 22. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/vermischtes/article152484861/Ukraine-tritt-mit-Krimtatarin-in-Stockholm-an.html>] розповідає про результати національного відбору учасника пісенного конкурсу «Євробачення – 2016». Як відомо, українська співачка Джамала, що за національністю є представницею кримських татар, перемогла на конкурсі. За результатами голосування перемогла українська. Ми знаємо, що народ за часів СРСР при правлінні Йосипа Сталіна був депортований зі своєї історичної території проживання (Криму). Саме цим трагічним подіям і присвячений хіт Джамали «1944». Автор публікацій намагається зв'язати такий вибір українських меломанів з нинішніми подіями в країні (неоголошена війна з Росією, анексія Криму тощо).

Переговори між Україною та Німеччиною (зокрема, участь останньої в процесі припинення конфлікту між нашою державою та РФ): матеріал «Меркель: Україна багато «ставить на карту» [Smirnova J. F-r Merkel steht in der Ukraine viel auf dem Spiel [Електронний ресурс] / Julia Smirnova // Die Welt. – 1. 02. 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/politik/deutschland/article151744216/Fuer-Merkel-steht-in-der-Ukraine-viel-auf-dem-Spiel.html>] містить інформацію про чергові переговори між Президентом України Петром Порошенком та канцлером Німеччини Ангелою Меркель. Основна тема розмови — Мінські угоди, які, на жаль, ніяк не стануть дієвими та не почнуть забезпечувати мир в нашій державі. Автор робить короткий екскурс в розвиток описуваної події, а також всебічно її аналізує.

Життя мешканців захоплених територій Донецької та Луганської областей. Публікація «Вживання в «сірій зоні» між фронтами» [Smirnova J. Überleben in der «grauen Zone» zwischen den Fronten [Електронний ресурс] / Julia Smirnova // Die Welt. – 27. 01. 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/politik/ausland/article151491163/Ueberleben-in-der-grauen-Zone-zwischen-den-Fronten>.

html] ілюструє життя мешканців села Комінтернове, яке захопили сепаратисти. Автор описує переживання населення через фактичну відірваність від забезпечення нормальними засобами для щоденного існування (продукти харчування, електроенергія і т. д.) та зневіру в порятунок, обіцяний українською владою.

Занепокоєння світу через можливість повторної аварії на Чорнобильській АЕС. Цій темі німецькі журнали присвятили лише один матеріал – «Чорнобилью нададуть допомогу для нейтралізації небезпеки від ядерного реактора» [Ehrenstein C. Grüne knüpfen Tschernobyl-Hilfen an Atomausstieg [Електронний ресурс] / Claudia Ehrenstein // Die Welt. – 31. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/politik/deutschland/article153827635/Gruene-knuepfen-Tschernobyl-Hilfen-an-Atomausstieg.html>]. У матеріалі міститься історичний екскурс в описувану подію. Здебільшого автор розглядає питання інвестицій країн світу в забезпечення нормального функціонування Чорнобильської АЕС, а точніше – повноцінного перекриття ядерного реактора, що несе небезпеку. Автор ставить запитання: «Чому майже за 30 років Україна не зробила грамотних капіталовкладень, аби попередити можливість повтору трагедії 1986 року?». Пошук відповіді відбувається шляхом проведення змістовного аналізу різних фактів.

Крах діючого українського уряду на чолі з Арсенієм Яценюком. В центрі публікації «Коаліція Яценюка втрачає більшість» [Jazenjuks Regierungskoalition verliert die Mehrheit [Електронний ресурс] // Die Welt. – 18. 02. 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/politik/ausland/article152379295/Jazenjuks-Regierungskoalition-verliert-die-Mehrheit.html>] автор демонструє кризу української влади та пояснює її причини. Матеріал створений на момент виходу об'єднання «Самопоміч» та партії «Батьківщина» з коаліції. Він базується на думці прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка стосовно цих подій. Голова уряду вбачає проблему в існуванні «тіньової коаліції в кулуарах», що своєю нелегітимною діяльністю заважала працювати ВРУ та Кабміну.

Неоголошена війна між Україною та Росією в основі матеріалу «Чи можемо ми говорити одне одному, де стріляють?» [Pylypchuk I. Kann man miteinander reden, wo geschossen wird? [Електронний ресурс] / Inga Pylypchuk // Die Welt. – 3. 02. 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.welt.de/debate/kommentare/article151803335/Kann-man-miteinander-reden-wo-geschossen-wird.html>]. Робота присвячена ролі інформації як вагомої зброї в дестабілізації стосунків між представниками двох вищеназваних країн. Автор наголошує, що навіть неправильно потрактоване у ЗМІ слово руйнує долі багатьох представників конкретного народу. Журналістка закликає обережно ставитись до всього, що може призвести до небажаних наслідків та сприяти активізації військових дій на Сході України.

Висновки. Розглянувши публікації газети «Die Welt», які торкаються українських проблем, ми зробили такі висновки: найчастіше німецькі журналісти пишуть про політичне життя України, звертаючи увагу читачів на ефективність діяльності української влади, не визнання Росії країни-агресором у вирішенні складних питань в українській державі. З публікацій видно, що Німеччина засуджує РФ за сприяння воєнного конфлікту в Донецькій та Луганській областях та анексію Автономної Республіки Крим. Водночас Україна змальована як держава, що не здатна самостійно захистити себе. Натомість Німеччина, як видно з матеріалів «Die Welt», постає могутньою державою, що має значний авторитет на міжнародній арені й здатна допомогти нашій країні захистити себе від агресора.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Личова Г. В. Імідж країни в глобальному просторі / Г. В. Личова // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія: «Економіка». — 2006. — Випуск 85. — С. 33-36.

2. Обзоры СМИ [Электронный ресурс] // ИноСМИ.Ру. — Режим доступа до ресурсу: <http://inosmi.ru/overview/>.

3. Семченко О. А. Імідж держави й національний брендинг: взаємообумовленість понять / О. А. Семченко // *Політикус*. — 2015. — Вип. 2. — С. 74-78.

4. Ткаченко О. Г. Україна 2014 року в мас-медійному дискурсі Франції (на матеріалах «LE FIGARO», «LE MONDE» ТА «LIBERATION») / О. Г. Ткаченко, І. Л. Гаврилук // International Collection of scientific proceedings «European Cooperation» – Режим доступу до ресурсу: <http://we.clmconsulting.pl/index.php/we/article/view/155/458>.

5. Штельмашенко А. Д. Бренд держави: сутність та особливості формування / А. Д. Штельмашенко // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. — 2013. — Вип. 2. — С. 348-356.

НАУКОВА ДУМКА В РОСІЇ ЩОДО МАС-МЕДІЙНОГО ВИСВІТЛЕННЯ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИХ ВІДНОСИН

Юлія Козир,

к. соц. ком., викладач, СумДУ

Стаття містить огляд опублікованих у Росії наукових праць про висвітлення в мас-медіа воєнного конфлікту між Україною й Росією. Розглядаються праці, видані з 2014 року включно.

Ключові слова: українсько-російські відносини, інформаційна війна, мас-медіа, огляд наукових праць.

SCIENTIFIC THOUGHT IN RUSSIA ABOUT THE MASS MEDIA COVERAGE OF TODAY'S UKRAINE–RUSSIA RELATIONS

Yulia Kozyr,

instructor, Sumy State University

The paper contains a review of research papers published in Russia since 2014, aimed to analyze the mass media coverage of the war conflict between Ukraine and Russia.

Keywords: Ukraine–Russia relations, informational war, mass media, literature review.

Інформаційне протистояння між Україною й Росією за замовчуванням пов'язують із мас-медіа, але, можливо, навіть ще важливішим є науковий дискурс, який супроводжував українсько-російські відносини останніх років.

Із часу захоплення Криму Російською Федерацією (березень 2014 року) увага наукової спільноти до українсько-російських відносин зросла в рази. Особливо пильно науковці слідкують за інформаційною складовою конфлікту: дослідження, що стосуються мас-медійного висвітлення відносин України та РФ у 2014–2016 роках, публікуються в країнах Європи відразу збірниками та колективними монографіями [наприклад, 17; 19] чи спеціальним розділами в збірниках [18]. Низку досліджень провели українські науковці О. Грушко, Б. Залізняк, Б. Потятиник, У. Потятиник, Г. Почепцов, О. Тараненко. Чимало наукових праць опубліковано й у Росії (М. Васильєв, С. Голубєв, О. Іщенко, С. Ільченко, С. Лагутенко, О. Орлова, О. Русакова, П. Фролкін, Д. Шишкін та ін.).

Мета нашої розвідки – здійснити огляд опублікованих у Росії досліджень щодо мас-медійного висвітлення українсько-російських відносин з 2014 року до сьогодні.